

Aleksander S. Puškin: Jevgenij Onjegin. Maribor: ZO, 1962. KOŽ-m

- prvo poglavje romana v verzih je objavil l. 1825;
- je zaključena celota, ki ima največ kitic

1

Onjegin se je rodil v Peterburgu. Oče je vdano služil državi, umrl obubožan. Za Onjegina je najprej skrbela vzgojiteljica, nato učitelj, na koncu duhovnik. Onjegin (18 let) je kot angleški dandy, zna francosko, pozna bonton, velja za pametnega in lepega fanta. Znal tudi za silo latinsko. Zna marsikaj, najbolj pa koprni po ljubezni, ki jo spoznamo iz romanov. JO pozna ženske, zna jim dvoriti. Zapeljuje jih, jim laska, ko jih osvoji, pa jih pusti. Ženske ga množično vabijo k sebi na večerjo. Tako dobiva tudi po tri vabila na en večer. Seveda se potrudi, da gre na vse tri večerje. Hodi tudi v gledališče, vendar ga sedaj dolgočasi že balet. Vnet za vse najnovejše modne muhe. Zelo skrbel za svoj videz, bil pravi salonski lev. Noči preživel na plesih, dneve prespal. Kljub vsej pestrosti so bili njegovi dnevi enolični. Čeprav je svoboden, mlad, v vrtincu zabav, se zdi, da ni srečen. Čustva so mu otopela, nobena lepota mu ni mogla vzbuditi ljubezni, ne veruje več v zvestobo. Naveličan je zabav in salonske družbe. Preplavlja ga spleen. Začne brati knjige, toda tudi teh se hitro naveliča. V takem stanju ga sreča pripovedovalec. Onjegin mu je všeč. Skupaj ob večerih posedata ob Nevi, se spominjata mladostnih dni. Nameravala sta skupaj v tujino, vendar O umre oče in upniki so se vrgli nanj. O se vda v usodo, verjetno že računa na stričevo smrt. Res dobi kmalu pismo s tako novico, odhiti s kočijo v vas in med potjo razmišlja, kako se bo moral pretvarjati, da mu je hudo. Ko pride do strica, je ta že mrtev. pesnik pravi, da je končal prvo poglavje svojega romana, zdaj pa naj ga novinarji ocenjujejo.

2

EO ostane na vasi, kjer je živel stric. Na graščini je oddal vso zemljo v najem, sosedom se je izmikal. Na vas pride graščak Vladimir Lenski, s katerim se spoprijateljita, čeprav sta si po značaju povsem drugačna. Ker je bil Lenski bogat in lep, so ga povsod hoteli imeti za ženina. Zaljubi se v Olgo, ki je imela starejšo sestro Tatjano, ki pa ni bila tako lepa niti občudovana. Uživala je v samotni in naravi, ponoči je brala sentimentalne romane. Njena mati je živela v Moskvi, zaljubljena je bila v vojaka. Rada se je oblačila po modi, nato pa se je morala proti svoji volji poročiti s Tatjaninim očetom. Odšla sta na vas, kjer se je sčasoma privadila na gospodinjska dela in enolično življenje. Mož je bil miren, ljubil jo je vdano. Ko je umrl, mu je Lenski skoval epitaf.

3

JO gre z Lenskim na obisk k Larinovima. Ko se vračata, Onjegin povpraša, katera je Tatjana. Doda, da se mu zdi, da Lenski dvori mlajši sestri, Olgi, ki pa JO ni všeč. Raje bi se odločil za Tatjano. Tudi Lavrinovi so vsi navdušeni nad njim. Po vasi začno celo krožiti govorice, da je Tatjanin snubec. Tatjana se res zaljubi v Onjegina. Odloči se, da mu o napisala pismo. Pesnik pravi, da ga bo prevedel iz francoščine, saj Tatjana ni brala ruskih časnikov in ni znala dobro rusko. Tako pravi, da se ženska ljubezen do tega časa še ni izpovedovala v ruščini, da je bil ta jezik za njo pregrob.

Tatjana piše Onjeginu. Pogreša ga, povabi ga, naj se kaj oglasi. Ve, da mu je na deželi dolgčas, toda oni bi ga toplo sprejeli. Žal ji je, da ga je spoznala, saj ji je razvnel srce, prinesel nemir. Če ga ne bi, bi si izbrala moža, mu bila zvesta. Priznava mu svojo ljubezen, čaka na njegov ljubeč pogled ali pa odgovor, ki bo porušil vse sanje. Sram jo je, vendar mu je morala napisati to pismo. Svojo varuško prodi, naj njen vnuk na skrivaj odnese to pismo Onjeginu. Toda odgovora ni, tudi Onjegina ne. Nekega večera pa ga le vidi, kako jezdi in steče na vrt. Toda njega ni. Ko se vrača proti domu, pa se pojavi pred njo.

4

Onjegin ve, da mu je pisala, ceni njeno iskrenost. Vzdrabila so se mu že pozabljena čustva, toda naj mu sedaj dovoli, da se ji tudi on izpove. Če bi se želel poročiti, potem bi za zakonsko družico vzel vsekakor njo. Vendar njemu ni do tega. Čez čas bi se naveličal takšnega življenja in ona bi bila nesrečna. Ljubi jo kakor sestro, morda še bolj. Ona pa bo že našla drugega. Skušal ji je povedati na blag in nežen način, toda resnica boli. Tatjana je objokana, ljubezen jo poslej še bolj trpinči, postaja še bolj bleda, ugaša.

Onjegim pa živi še naprej lahkotno, brezskrbno, z dolgočasno življenje. Večerja tu, večerja tam, kakšen poljubček, sprehodi ... Lenski pride k njemu na večerjo. Vedno bolj je zaljubljen v Olgo in kmalu bo že poroka. Pove, da je Onjegin povabljen k Larinovim, in ga prosi, naj sprejme povabilo. Onjegin mu obljubi, da bo šel.

5

Tatjana sanja grozne sanje. Znajde se sama v zasneženi pokrajini, za njo lazi medved. Hoče mu ubežati, pa se na koncu utrujena zgrudi v sneg. Mrcina jo odnese pred kočo, kjer skozi okno vidi razne pokveke in živalske spake, med njimi pa Jevgenija, ki jim ukazuje. Ko vstopi, jo JO zanese na posteljo in se skloni k njej. Takrat ravno vstopita Lenski in Olga. Onjegin jima pravi, naj zapustita kočo. Ker tega ne storita, pograbi nož in zabode Lenskega. Takrat se Tatjana zbudi. Gleda v sanjsko knjigo, da bi razvozlala pomen simbolov, vendar ne najde odgovora.

Tatjana praznuje god. Igrala bo celo godba. Ko so vsi gostje že za mizo in mlaskajo, prideta Lenski in Onjegin in sedeta nasproti Tatjane. Tej postane slabo, komaj zadržuje solze. Onjegina to ne gane, družba pa ga začne jeziti, zato se odloči, da bo svoj gnev zilil nad Lenskim.

Začne se ples. Onjegin povabi Olgo na ples, ji šepeta nežne in laskave besede, Lenski pa ljubosumen in užaljen odide. Edina rešitev je dvoboj.

6

Lenski pozove Onjegina na dvoboj. Jevgeniju je sedaj žal, da se je vedel tako nepremišljeno na plesu; Lenskega je imel rad. Tudi Tatjana je trpela in si ni znala razložiti Onjeginovega dvorjenja Olgi.

Na dvoboju Onjegin ubije Lenskega. Seveda mu je strašno žal, saj sta bila prijatelja. Lenski pa ga je nepremišljeno pozval na dvoboj.

7

Olga je hitro pozabila Lenskega in se kmalu poroči z drugim, z vojakom, in odide z doma. Tatjana zavrača vse snubce, zato je mati v skrbeh. Predlagajo ji, da bi šla v Moskvo, pozimi, tam bo mogoče kljub svoji skromni doti dobila kakšnega snubca. Tatjana se le s težavo poslovila od doma, od narave in gre v prestolnico. Z materjo se oglasita pri sorodnikih, tete jemljejo Tatjano s seboj na ples, toda ona hrepeni po mirnem domu, kjer je prvič spoznala Onjegina.

8

Na enem od plesov se pojavi Onjegin in zagleda Tatjano. Svojega prijatelja kneza vpraša, kdo je ta ženska. Izkaže se, da je knezova žena že dve leti in da je res Tatjana. Ko Tatjana zagleda Onjegina, se vede povsem ravnodušno. Niti z očmi ne trene, ne prebledi, ne pordeči, z ničimer ne pokaže, da ga je nekdaj ljubila. Izmenjata nekaj vljudnostnih besed, nato se on oprime svojega moža in odide, Onjegin pa ostane sam. Sprašuje se, ali je to res tista Tatjana, ki mu je nekoč izpovedala svojo ljubezen, ki jo je zmedel v majhni vasici. Komaj čaka na večerjo pri njej, na katero je bil povabljen. Tatjana je vzvišena, ne kaže mu nobenih čustev, njemu pa se že meša od te hladnosti. Zdravnik mu priporoča toplice. Zdaj on piše pismo njej. Kako jo zavrnil, ker je pač menil, da bo brez ljubezni srečnejši, sedaj pa ne more živeti, ne da bi mu vlivala moč misel, da bo tisti dan videl njen obraz. Svojo usodo polaga v njene roke. Ni odgovora. Piše ji še drugič, tretjič, toda zaman. Ko jo sreča v družbi, je vsa hladna, celo jezna. Nekoč gre k njej, jo najde samo v sprejemnici, sklonjeno in v solzah nad pismom. Vrže se k

njenim nogam, toda ona se zbere in ga zavrne. Nekoč jo je on zavrnil, takrat je bila zanj preskromno podeželsko dekle. In kaj ga sedaj vleče k nji? To, da je bogata, da se giblje v visokih družbenih krogih, ali jo hoče osvojiti, da bi jo imeli za prešušnico, njega pa za zapeljivca? Ni ji mar za ves ta blišč in bogastvo, veliko raje bi živela doma, v samoti in skromnosti. Toda poročila se je zaradi matere. Še vedno ga ljubi, tega ne taji, toda sedaj je žena in svojemu možu bo ostala zvesta. Tukaj naj bi pesnik končal svoj roman v verzih. Toda k Onjeginu se je še vračal.

Onjeginovo potovanje, 10. (sežgano) poglavje

- Puškin rojen 1799; živel v dobi, polni družbenih sprememb (fevdalno-absolutistični sistem prehaja v buržoazno-demokratskega, narodno prebujanje, revolucije)
- roman začel pisati v pregnanstvu na jugu Rusije, 1820
- vpliv Byrona, predvsem Childe Harolda in Don Juana – lika samotnih, utrujenih in razočaranih klatežev, ki prezirajo družbo, simbol boja proti konvencionalnosti
- tudi Puškin čutil odpor do družbe, v kateri je živel
- osebe so tipične za tisti čas v ruski družbi; z njimi je prikazal celotno zgodbno obdobje
- v središču so mladi plemiški ljudje Rusije 19. stol. – bolj izobraženi, rahločutnejši, nezadovoljni z okoljem okrog sebe
- navezani na lahkotno Ž, brez notranjih silnic za aktiven upor – pogrezajo se vase, v melanholijo, vzvišenost nad ostalimi, osamljeni, duševni boji – Onjegin je tipičen predstavnik
- naveličan vsega, skeptik, cinik, poln protislovij
- obvlada več jezikov, bonton, ima ugled, giblje se v visoki db, oblači se po modi, je svetovljan, živi lahkotno – v njem praznina, zdolgočasnost
- ne veruje v okolje, ki ga obdaja, ne verjame v nobeno vrednoto – moralna kriza, iz katere ni izhoda
- naveličan vsega, se odreče svetovljanskemu Ž, zateče se v svoj kabinet, nato na deželo; toda tu se počuti kot tujec
- Onjegin gleda na vse zviška, zato tudi ne razume Tatjanine odkritosti, iskrene ljubezni
- ko je čez leta spet sreča, opazi njeno pravo vrednost, ki je na vasi ni uvidel; toda tudi sedaj ne dojame njene plemenite osebnosti, moralnega ravnovesja
- Lenski: romantično zasanjan poet, tuj resničnemu svetu, zato že vnaprej obsojen na propad
- nenehno razglablja o smislu Ž, Čl' obstoja
- tudi soc. lirik, ki je nosilec svobodoljubnih teženj
- ves zanos pa je le pasiven, idealizacija, ki se ob stiku z resničnostjo razblini
- kot romantik idealizira čustva in človeške odnose, zato ga Onjeginovo lahkomišelnost in površno ravnanje toliko bolj prizadene
- Lenski predstavlja Puškina samega v enem od njegovih obdobj – predstavlja P' umetnostni razvoj
- Tatjana Larina
- trdno povezana z ruskim človekom, vsakdanjim Ž, z navadami in izročili ljudstva
- nosilka pravega ruskega duha
- preprosta, ne preveč lepa
- Ž je moralen problem, ki ga je treba reševati s plemenitostjo in dostojnostjo, za svoje odločitve pa prevzemati odgovornost
- s pismom se razodene ves T' pogum, vera v Ž človeka, vsa moralna teža njene osebnosti

- ko ji on napiše pisma, se mu upre; ko je prebirala knjige na njegovem domu, kjer je imel med vrsticami kaj označeno, je spoznala njegovo osebnost, to, da sta njena predstava o njem in njegova resnična osebnost različni
  - miselno ga je prerasla, spregledala, čeprav ga še zmeraj ljubi
  - plemenita osebnost je gospodarica nad čustvi, zato ga zavrne, čeprav bo bolečina huda
  - povsem se zaveda, kaj je pripeljalo Onjegina k njej, drugačna odločitev bi vnesla samo zmedo in trpljenje ne samo njej, ampak tudi vsem ljudem okrog nje, tudi možu
  - če bi se mu vdala, bi to pomenilo Onjeginovo zmago, on pa bi se je verjetno kmalu naveličal, tako kot tudi ni nikjer zakoreninjen
  - poleg teh treh osrednjih junakov je v romanu še cela galerija drugih oseb, značilnih za tedanjo rusko družbo: Tatjanini starši: prejšnji rod, navezan na tradicijo, navade
  - Olga: ljubka, lahkomišelná podeželska plemiška deklica + ženska, ki živi kar tako in stremlji k čim prejšnji poroki
  - njanja, Tatjanina varuška: predstavnica pravega ljudstva, ki je na svojih plečih nosilo posledice lahkotnega Ž plemstva
  - velemestno življenje v Peterburgu in na koncu romana v Moskvi, podobe ruske narave v vseh letnih časih
  - pesnik Puškin tudi sam nastopa v romanu
  - je živahen akter
  - vzvišen nad svojimi junaki, hkrati pa sočutno spremlja njihovo že vnaprej določeno usodo
  - ob njih razkriva tudi lastno usodo
  - razpravlja o književnih smereh, oblikah, obuja podobe sodobnikov
  - roman je pisal skoraj 8 let v obdobju, ko je začel premagovati romantiko in se nagibati k realizmu
  - tako prikaže rusko družbo, njeno vsakdanje Ž v vsej resničnosti
  - onjeginska kitica – P' izvirna stvaritev; že ko se je odločil za roman po zgledu Don Juana, je vedel, da je takšna oblika kitice ruskemu stilu tuja; tako se je raje naslonil na oblike iz svojih romantičnih pesnitev (Ruslan in Ljudmila) – 4-stopični jamb s prestopno, zaporedno in oklepajočo rimo, 14 verzov
  - roman izide v obliki, kot je danes, l. 1833
- utemeljil splošno ruski literarni jezik, ki je osnova sodobnega ruskega jezika

Puškin: Lirika

realizem – romantika

raba besed, upodabljanje okolja – realistično

v času bivanja na jugu se je navduševal nad Byronom, takrat pisal antologijske pesmi na antične motive – raba umetniških postopkov antične pz

Rima: ustvarja moderni mit v antičnem duhu

v zadnjem obdobju veliko pesmi o pesniškem poklicu (pojmovanje vloge pesnika – povezuje se z romantiko)

pesmi, kjer se kaže vpliv klasicizma: Svoboda, Spomini v Carskem selu

Vas: prvi del idila, drugi del podaja bedno stanje ruskega kmeta, ostro obsodi tlačanstvo; pesem je zgrajena na kontrastu

svobodoljubni motivi: Čaadajevu, Bodalo

Lep spomenik sem si zgradil – prepričanje o pomembnosti tistega, kar je storil kot pesnik

V sibirskih rudnikih

za to je značilen dvojni pomen besede, podtekst (beseda-signal = za določen tip bralca točno določen pomen)

na jugu, v Kavkazu, vpliv pokrajine in Byrona – romantične prvine

različne teme in motivi, zanimanje za folkloro, ljudski način izražanja, rabi tudi grobe besede

Kdo vas ustavil je, valovi? – pesnikova potrtost ob padcu revolucionarnih sil v Zah. Evropi

A.P. Kernovi – lj motiv je spodbuda k pesniškemu ustvarjanju, naslovljenka je simbol lepote, ki da pesniku nov navdih

V domači krajini – poročilo o smrti nekoč ljubljene ženske, začne razmišljati o smrti

Ptička – razvita metafora: direktni pome besede preide v Mf

lj pesmi:

Sežgano pismo:

Ljubil sem vas

Čemu ti bo moje ime

Na gričih Gruzije

tragično občutje Ž, motivi jetništva, brezdomstva

Popotne tožbe

Spomin

Verzi – zanimiva zvočna zgradba – ponavlja enolični tek ure (ponavljanje šumnikov)

pesnik

Pesnik in množica – nerazumevanje okolice, občutek osamljenosti, izpoved romantičnega pojmovanja pesniškega poklica

veliko pozornost posveča besedi, zvoku

običajno zaporedne rime

Ljubezen

Sežgano pismo – ljubljena hoče, da zažge pismo; težko mu je, ko gleda, kako ogenj požira pisanje

A. P. Kernovi – leta so minevala, on je pozabil njen glas in podobo, sam je brez navdiha, dolgčas, ko se spet prikaže, ga navdihne, on se zbudi otopelosti, spet zaživi

Na gričih Gruzije – mora ljubiti, brez lj bi umrl

Ljubil sem vas – ljubil jo je, še zmeraj jo, toda ne bo je motil in begal njenega miru

Misli

Ptička – v tujini je, ko pride pomlad, spusti ptico na prostost

Domovina

Čaadajevu – mladosti je konec, konec zabav, toda v njem je še hrepenenje, domovina jih kliče k vstajenju, verjame, da bo prišel dan, ko bo Rusija vstala iz sanj

Jetnik - je jetnik v zaporu, orel pred oknom drobi hrano, trga plen, ptič je svoboden, on ne

Pesnik

Lep spomenik sem si zgradil – ni si ga zgradil z rokami, slaven bo ostal, nikoli ne bo umrl, telo segnije v jami, toda on bo živel v svojih pesmih; mirno naj vse sprejema – hvalo in kritiko, naj se ne krega s tepci

Zimski večer – razpoloženjska pesem, prizor zimskega večera v osamljenem domu; motivi zime, burje, stare varuške, ki je edina preživela priča nekdanje mladosti

Dar brezplodni, dar slučajni (=Ž) – priložnostna p (napisal ob svojem 29. rojstnem dnevu),; romantično svetobolje, ki izhaja iz Čl' hotenja, ki ni zadoščeno dvomi o smislu Čl' eksistence; razlog za njegovo nesrečo ni v njem samem, ampak v Nv, ki je kriva za njegov obstoj